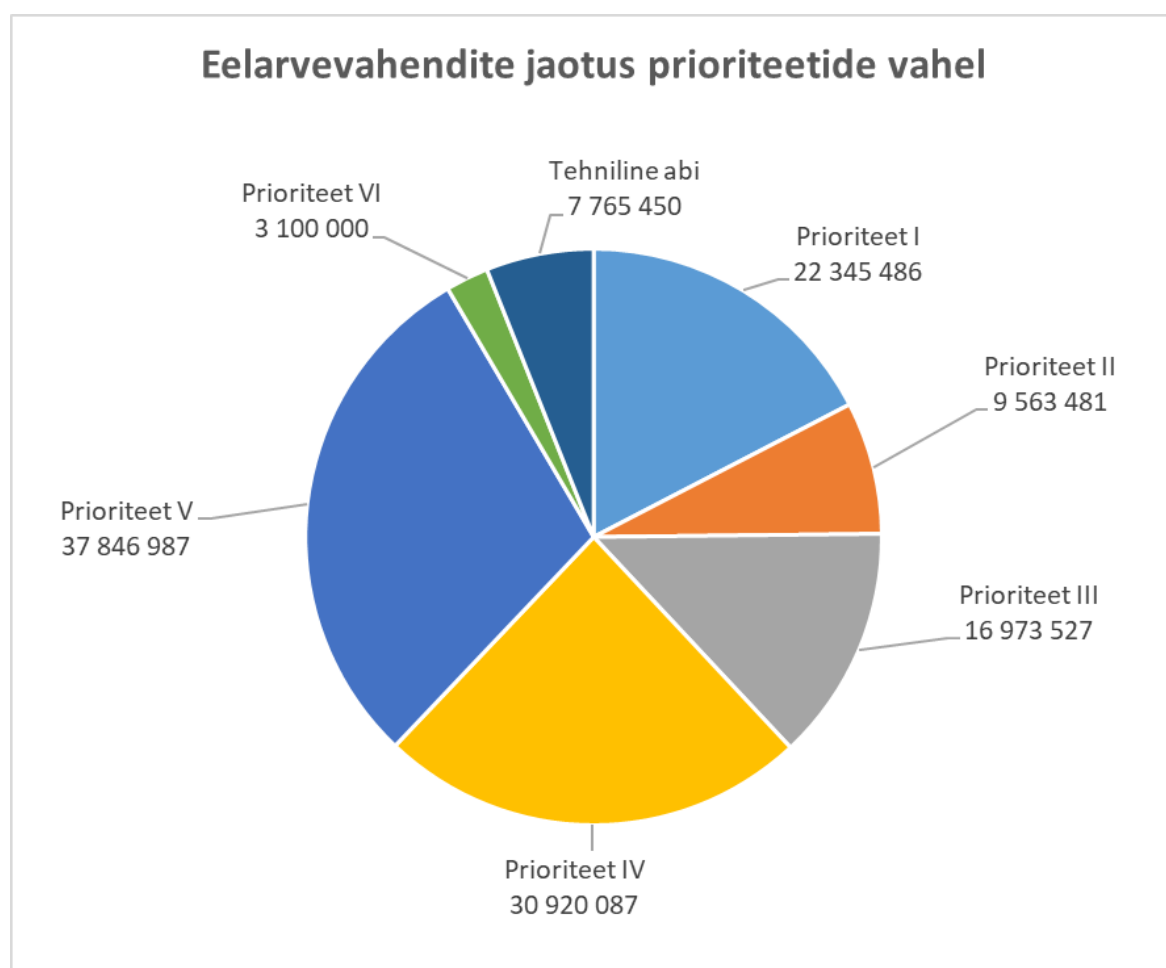

Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) 2014–2020 rakenduskava 2019. aasta seirearuande kokkuvõte

Euroopa Liidu ühise kalanduspoliitika (ÜKP) prioriteetide elluviimist rahastatakse Euroopa Merendus – ja Kalandusfondist (EMKF), mille raames on Eestil võimalik kasutada ligikaudu 128,5 mln € avaliku sektori toetusraha. Fondi vahendite kasutamiseks on kuus prioriteetset valdkonda, mis jagunevad omakorda kindlaksmääratud (ala)meetmeteks.

Prioriteetide eelarveliste vahendite jaotus on esitatud joonisel 1.

Joonis 1. EMKF 2014-2020 eelarvevahendite jaotus prioriteetide vahel (allikas: Maaeluministerium)

Iga-aastaselt on Eestil kohustus esitada Euroopa Komisjonile seirearuanne, milles jälgitakse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014-2020 rakenduskava rakendamise seisu ja erinevate näitajate saavutustasemeid. See tagab, et avaliku sektori raha kulutatakse vastavalt rakenduskavas määratud tegevustele. EMKF rakenduskava 2014–2020 elluviimiseks on 31.12.2019.a seisuga rakendunud kõik prioriteetsed suunad, taotlusvoorud on toimunud 26 meetmes. 2019. aasta lõpu seisuga oli EMKF toetusi heaks kiidetud 91,7 mln € ulatuses (71% eelarvest) ning väljamakseid tehtud 53 mln € ulatuses (41% eelarvest) (joonis 2).

Joonis 2. EMKF 2014-2020 meetmete heakskiidetud ja väljamakstud toetussummad kokku, 2015-2019 (allikas: PRIA)

Prioriteet I

Prioriteet I raames on avanenud kõik planeeritud meetmed, esitatud 205 taotlusest on heakskiidetud 178 projekti, millele on toetust välja makstud summas 6,1 mln €. Meetme „**Kalapüügi innovatsioonitoetus**” raames toetatavad tegevused on suunatud kalanduse konkurentsivõime suurendamisele innovatsiooni edendamise kaudu, mis viiakse ellu teadus- ja arendusasutuste poolt koostöös kalandussektori ettevõtjatega. 2019. a toimunud taotlusvoorus esitati mitmeid uuenduslikke jäätmeteemalisi projekte, mille eesmärkideks oli efektiivne kalajääkide kasutamine uudsede fiibriliste toormaterjalide (nt haavakate, kangas) saamiseks ning putukavastsete abil tarneahelast välja minevate kalajäätmete taaskasutuskõlblikuks muutmiseks. 2019. aasta lõpuks oli 12 innovatsiooniprojektile makstud toetust summas 648 202 €.

Meetme „**Püügivahendite parendamise toetus**” eesmärk on toetada investeeringuid, mis vähendavad kalapüügi mõju merekeskkonnale, toetavad tagasiheite järkjärgulist kaotamist ja hõlbustavad üleminekut mere bioloogiliste ressursside säästvale kasutamisele. 2019. aasta lõpuks oli 120 projektile makstud toetust summas 2,9 mln €.

Meetme „**Teadlaste ja kalurite koostöötoetus**” eesmärk on rakenduskava efektiivne siseriiklik elluviimine ning kalandussektori koostöö edendamine, sealhulgas teavitustegevuste, koolituste, uuringute ja katseprojektide elluviimine, mis on suunatud nii kalandussektorile kui ka avalikkusele. Meetme raames tegutseb Kalanduse Teabekeskus, kelle ülesanneteks on kalamajanduse ning vesiviljeluse oskusteabe, nõuande ja heade tavade levitamine infomaterjalide ja meediakanalite abil; elukestva õppe toetamine koolituste, seminaride ja infopäevade abil ning ühishuviga uuringute ja katseprojektide tellimine. 2019. aastal toimus teabekeskuse korraldamisel kokku 48 erinevat kalandus- ja vesiviljelussündmust (ümarlauaarutelud, konverentsid, seminarid, teabepäevad, õpitoad) 121 korral, ligi 62635 osalejale.

Kalandusõpitubasid korraldati erinevas vanuserühmades kooliõpilastele. Teabekeskus osales kogu aasta vältel avalikel rahvaüritustel, kus tutvustati inimestele Eesti kalandust ja kohalikust kalast toite ning korraldati kalakoolitusi lastele. 2019. aasta septembris korraldas teabekeskus Eesti toidu kuu raames Eesti kala nädala, kus restoranide peakokad õpetasid kümnes kutseõppeasutuses tulevastele kokkadele Eestis kasvatatud kalast roogade valmistamist. 2019. aasta lõpuks oli Kalanduse Teabekeskuse projektile makstud toetust summas 1,7 mln €.

Meetme „**Merekeskkonna bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamise toetus**“ raames toetatakse jätkusuutlike kalavarude konkreetsete mere- ja rannikuelupaikade taastamist, sealhulgas nende teaduslikku ettevalmistamist ja hindamist ning toetuse saajateks on riigiasutused. 2019. aasta lõpu seisuga oli 26 projektile makstud toetust 466 921 €.

Meetme „**Kalasadamate investeeringutoetus**“ peamine eesmärk on toetada traalpüügisektorile vajaliku nüüdisaegse sadamavõrgustiku arendamist ning meetmest sai toetust 1 projekt, mille raames on plaanis lisaks sadama kai rekonstrueerimisele soetada sadamatesse vee-eraldajad kala lossimiseks ning tõstukid. 2019. aasta lõpu seisuga ei olnud meetme ainsale projektile veel toetust välja makstud.

Meetme „**Kalalaeva energiatõhususe parendamise ja kliimamuutuste leevendamise toetus**“ eesmärgiks on toetada energiat säästvate ja kliimamuutuste vähendamisele kaasa aitavate investeeringute tegemist kalalaevadel. 2019. aasta lõpu seisuga oli meetme ainsale projektile makstud toetust 265 830 €.

2019. aastal lisandus EMKF meetmete nimistusse uue toetusmeetmena „**Kalapüügi innovatsiooniosaku toetus**“.

Prioriteet II

Prioriteet II raames on toimunud 4 meetme taotlusvoorud, esitatud ja heakskiidetud 12 projektile on toetust välja makstud summas 3,1 mln €.

Meetme „**Vesiviljeluse innovatsioonitoetus**“ raames toetatavad tegevused (ressursisäästlike lahenduste väljatöötamine, uute ja perspektiivsete liikide kasvatamise tehnoloogiate väljaarendamine, uuenduslike tehnoloogiate ja toodete väljatöötamine lisandväärtuse andmiseks kogu tarneahela ulatuses jne) viiakse ellu teadus- ja arendusasutuste poolt koostöös vesiviljelussektori ettevõtjatega. 2019. aasta lõpuks oli 4 innovatsiooniprojektile makstud toetust summas 582 053 €.

Meetme „**Teadlaste ja vesiviljelusettevõtjate koostöötoetus**“ raames viib tegevusi ellu vesiviljelussektori huve koondav Kalanduse Teabekeskus (tegutseb ka meetme „Teadlaste ja kalurite koostöötoetus“ raames). 2019. aasta lõpuks oli Kalanduse Teabekeskuse projektile makstud toetust summas 523 802 €.

Meedet „**Tootlikud investeeringud vesiviljelusse**“ rakendatakse finantsinstrumendi kaudu – vesiviljelustoodete tootmisega alustavate või tegelevate ettevõtete investeerimislaen. 31.12.2019 seisuga on rahastamisvahendisse tehtud makseid kogusummas 2 mln €.

Meetme „**Vesiviljelusettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamise toetus**“ raames antakse toetust vesiviljelusettevõttes energiaauditil põhinevate energiasäästulahenduste rakendamiseks. Säästulahendused peavad olema välja toodud energiaauditi aruandes. Toetust energiasäästulahenduste rakendamiseks saab taotleda vaid ettevõtja, kelle ettevõtte on auditeeritud ja kes tegeleb vesiviljelustoodete tootmisega. 2019. aasta lõpuks oli 6 projektile makstud toetust summas 52 891 €.

2019. aastal lisandus EMKF meetmete nimistusse uue meetmena „**Vesiviljeluse innovatsiooniosaku toetus**“. Innovatsiooniosaku toetusskeemi rakendatakse selleks, et võimaldada mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatel, kellel endil sageli napib ressursi innovatsiooniks (nt arendada välja või lasta turule uusi heade turuväljavaadetega vesiviljelusliike, uute või oluliselt parendatud toodete ja varustuse, uute või

parendatud protsesside ja tehnikate ning uute või parendatud juhtimis- ja korraldussüsteemide, sealhulgas töötlemise ja turundamise tasandil), ligipääsu ettevõttevälisele vastavale teadmisele.

Samuti lisandus uue meetmena „**Vesiviljelusloomade tauditõrjeprogrammi rakendamise toetus**“. Veeloomataudid tekitavad vesiviljelusettevõtetele suurt majanduslikku kahju ning ohustavad ka looduslike veeloomade populatsioone. Vesiviljeluse tauditõrjeprogrammi rakendamise kaudu suureneb tõestatult taudivabade kalapopulatsioonide arv, mis võimaldab saada veeloomadega kauplemiseks vajalikke garantiisid ja soodustab vesiviljelustoodangu ekspordivõimalusi. Tauditõrjeprogrammi on hõlmatud teatamis- ja loakohustuslikud vesiviljelusloomi pidavad ettevõtted. Tauditõrjeprogrammi eesmärk on taudivaba staatuse saavutamine riigis Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse 652/2014/EL vesiviljelusloomade taudide osas, mis võivad ohustada Eesti vesiviljelusvaldkonna toodangut. Programmi rakendatakse 211 801 € ulatuses.

Prioriteet III

Prioriteet III raames on avanenud kõik planeeritud meetmed, esitatud 27 taotlusest on heakskiidetud 26 projekti, millele on toetust välja makstud summas 7,3 mln €.

Meetme „**Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetus**“ raames toetatakse tegevusi, mis tagavad seire, kontrolli ja õigus- ja haldusnormide täitmise, suurendades sealjuures avaliku halduse suutlikkust, täiendavat halduskoormust tekitamata. Taotlejateks on Keskkonnaministeerium, Keskkonnainspeksioon ja Maaeluministeerium. Keskkonnainspeksiooni on toetatud Eesti rannikuvete iseloomu arvestavate väikelaevade soetamisel (täna kasutada olevad Keskkonnainspeksiooni ujuvalused on amortiseerumas ja võimekuselt aegunud). Uute väikelaevade varustus ja omadused on sellised, mis võimaldavad neid kasutada patrulli ja püügivahendite kontrolli eesmärgil. 2019. aasta lõpuks oli 22 projektile makstud toetust summas 3,2 mln €.

Meedet „**Kalandusandmete kogumise toetus**“ rakendatakse tegevuste elluviimiseks, mis on vajalikud kalandusandmete kogumise, haldamise ja kasutamise toetamiseks ning ühise kalanduspoliitika rakendamiseks. Antud meetme raames täidetakse riikliku kalanduse andmekogumisprogrammi ja tegevuste elluviimist. Taotlejaks on Keskkonnaministeerium ning andmekogumisprogrammi peamine täitja on Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut. 2019. aasta lõpuks oli 4 projektile makstud toetust summas 4,1 mln €.

Prioriteet IV

Prioriteet IV on suunatud kalandusega seotud rannapiirkondade arengu soodustamisele ning avanenud on kõik planeeritud meetmed. Eestis on 8 kohaliku kalanduspiirkonda, igas piirkonnas on asutatud mittetulunduslik algatusrühm. Iga algatusrühm on koostanud kohaliku arengu strateegia, mis sisaldab programmiperioodi 2014-2020 piirkondlikke eesmärke ning rakenduskava, milles tuuakse välja planeeritavad toetuste jaotused aastas viies tegevussuunas (kalatoodete väärindamine ja turustamine, majandustegevuse mitmekesistamine, kalasadamate uuendamine, koelmuulade taastamine, sotsiaalse heaolu ja kultuuripärandi edendamine). Alates perioodi algusest on esitatud 1142 taotlust, heaks kiidetud on 768 projekti, millele on toetust makstud 13,8 mln €.

2019. aastal viidi TÜ sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskuse poolt läbi vahehindamine kahe meetme – „Kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia rakendamine“ ning „Koostöötegevused“ raames. Hindamise käigus selgitati välja, kas meetmete rakendamine kulgeb kõigis kaheksas Eesti kalanduspiirkonnas ootus- ja eesmärgipäraselt vastavalt rakenduskava meetmete ja kohalikes arengustrateegiates seatud eesmärkidele ning hinnati kohalike algatusrühmade tegevust kohalike arengustrateegiate elluviimisel. Vahehindamise tulemused näitasid, et perioodil 2015-2018 toetust saanud

projektid on enamasti suunatud EMKF-i rakenduskava ning kohaliku arengu strateegiate eesmärkide saavutamisesse ning toetust saanud ettevõtjate majandusnäitajad on valdavalt paranenud; algatusrühmade otsustusprotsessid on üldjuhul sõltumatud ja läbipaistvad. Koostöötegevuste meede toimib üldiselt hästi, samas on tegevuste elluviimise võimekus piirkonniti väga erinev. Meetmete rakendamise süsteem on loogiline ning korraldamise protsess valdavalt sujuv ja efektiivne.

Prioriteet V

Prioriteet V raames on avanenud kõik planeeritud meetmed, esitatud 120 taotlusest on heakskiidetud 107 projekti, millele on toetust välja makstud summas 17,8 mln €.

Meetme „**Tootmis- ja turustamiskavade toetus**“ raames antakse toetust tunnustatud tootjaorganisatsioonidele. 2019. aasta lõpuks oli 18 projektile makstud toetust summas 761 176 €.

Meede „**Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete ladustamisabi**“ on suunatud turukorralduslikke kalaliike (Eesti mõistes kilu ja räim) püüdvatele ja töötlevatele tootjaorganisatsioonidele. Perioodi vältel on meetme raames rakendamisel 3 projekti, mille osas tehti väljamakseid perioodil 2014-2019 summas 940 876 €.

Meetme „**Kalapüügi- ja vesiviljelustoodetele uute turgude leidmise ning kalapüügi- ja vesiviljelustoodete teavitus- ja tutvustuskampaaniate toetus**“ raames on toetatavad tegevused, mis aitavad leida uusi turge kalapüügi- ja vesiviljelustoodetele, parandada kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turule laskmise tingimusi ning korraldada jätkusuutlikele kalapüügi- ja vesiviljelustoodetele teavitus- ja tutvustuskampaaniaid eesmärgiga suurendada üldsuse teadlikkust neist toodetest. 2019. aasta lõpuks oli 28 projektile makstud toetust summas 919 041 €.

Meetme „**Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete sertifitseerimise ning turu-uuringute tegemise toetus**“ eesmärk on leida uusi turge ning parandada kalandus- ja vesiviljelustoodete turule laskmise tingimusi. 2019. aasta seisuga ei ole 5 heakskiidetud projektile veel väljamakseid teostatud.

Meetme „**Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemisettevõtete energia- ja ressursiauditi tegemise toetus**“ eesmärk on toetada kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemisse tehtavaid investeeringuid, mis aitavad säästa energiat või vähendada mõju keskkonnale, sealhulgas investeeringuid jäätmete käitlemisse. 2019. aasta lõpuks oli 24 projektile makstud toetust summas 77 759 €.

Meetme „**Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise energia- ja ressursisäästlikumaks muutmise toetus**“ eesmärk on nii energiasäästu suurendamine kui ka ettevõttes kasutatavate ressursside ehk materjalide (vesi, tooraine, küte, jäätmed jm) efektiivsem kasutamine. 2019. aasta lõpuks oli 25 projektile makstud toetust summas 2,7 mln €.

Meetme „**Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ühisinvesteeringute toetus**“ peamine eesmärk on turustuse ja töötlemise soodustamine sektorisse tehtavate investeeringute kaudu. Et suurendada töötlemissektori konkurentsivõimet, soodustatakse investeeringute tegemist just ühistegevusena ning inimitoituks sobimatute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemiseks, et seeläbi vääridada muidu kasutatut toorainet. Sellise tooraine töötlemise võimalused seisnevad näiteks kalajahu, -õli või muu kalal põhinevast toorainest valmistatud saaduse tootmises. 2019. aasta lõpuks oli meetme ainsale projektile makstud toetust summas 6,7 mln €.

Meedet „**Tootlikud investeeringud kalandus- ja vesiviljelustoodete töötlemisse**“ rakendatakse finantsinstrumendi kaudu. Töötlemise valdkonda suunatud finantsinstrumendid jagunevad kaheks: kala töötlemisega alustavate või tegelevate mikro- ja väikeettevõtete kasvulaen (31.12.2019 seisuga tehtud maksete kogusumma on 1,6 mln €) ning kala töötlemisega alustavate või tegelevate ettevõtete pikaajaline investeerimislaen (31.12.2019 seisuga tehtud maksete kogusumma on 4 mln €).

Prioriteet VI

Prioriteet VI raames on toimunud taotlusvoorud 2 meetme raames, heakskiidetud 10 projektile on toetust välja makstud summas veidi üle 1 mln €.

Meetme „**Integreeritud mereseire arendamise toetus**“ eesmärgiks on suurendada teadlikkust merel toimuvast tegevusest, mis mõjutab meresõidu ohutust ja turvalisust, piirikontrolli, merereostust ja merekeskkonda, kalanduskontrolli, õiguskorra tagamist, kaitsepoliitikat ning samuti Euroopa Liidu majandushuve, et soodustada mõistlike otsuste tegemist. Toetatavad tegevused viiakse ellu täidesaatva riigivõimu asutuste poolt. 2019. aasta lõpuks ei olnud 2 projektile veel väljamakseid tehtud.

Meetme „**Merekeskkonnaalaste teadmiste parendamise toetus**“ eesmärk on panustada Eesti merestrategie meetmekava rakendamisse ning toetuse saajateks on riigiasutused. 2019. aasta lõpuks oli 8 projektile makstud toetust summas veidi üle 1 mln €.